

Шпарик Оксана Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ: ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Проблема кращої підготовки майбутніх педагогів до ефективного та продуктивного використання цифрових технологій у школах знаходиться під постійною увагою європейських освітян. Як і людина будь-якої іншої професії, педагог повинен володіти цифровою грамотністю, тобто базовими знаннями, навичками і компетентностями, необхідними для життя в цифровому суспільстві. Він повинен вміти безпечно і належним чином управляти, розуміти, інтегрувати, обмінюватися, оцінювати, створювати інформацію та отримувати доступ до неї за допомогою цифрових пристроїв і мережевих технологій.

Цифрова грамотність не є вродженою властивістю, або тією, що стихійно здобувається людиною, народженою в епоху цифровізації, її формування та розвиток повинен бути усвідомленим і керованим.

У своїй діяльності вчитель, як провідник цифрового глобалізаційного напрямку розвитку людської цивілізації, повинен мати глибоку технологічну компетентність, розуміти переваги та небезпеки використання технологій для учнів; прагнути до вдосконалення процесів навчання, підвищення освітніх результатів школярів і їх навчальної мотивації, покращення взаємодії батьків і школи, вдосконалення організації та управління освітнім процесом тощо.

Цифрова компетентність педагога – це знання, навички та установки, що дозволяють йому вільно застосовувати ІКТ для організації навчального процесу на всіх його етапах – від підготовки до занять до створення цифрового середовища, що допомагає вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії учнів, мотивувати їх до навчання, аналізувати і прогнозувати їх успішність.

Невід’ємною частиною інвестицій у розвиток цифрових навичок є визначення поточного рівня та особистих потреб у підвищенні кваліфікації у цій сфері і постійне вдосконалення своєї компетентності в роботі з цифровими технологіями.

Європейською освітньою спільнотою розроблюються різноманітні підходи до визначення рівня цифрової компетентності вчителя. Наприклад, у 2013 р., ґрунтуючись на опитуванні 95 експертів, до складу якого входили представники академічних, освітніх та навчальних закладів, уряду та ІТ-бізнесу, низкою вчених було окреслено

підхід до оцінювання цифрової компетентності, який виокремлює дванадцять важливих елементів:

- функціональний: знання та розуміння термінології, використання цифрових технологій для основних цілей;
- інтегративний: ефективна інтеграція цифрових технологій у повсякденне життя;
- спеціалізований: оптимізація використання цифрових технологій у робочих та творчих цілях;
- спілкування та співпраця: знання та вміння використовувати мережу з цифровою підтримкою для спільного розвитку знань;
- управління інформацією: використання цифрових технологій для доступу, організації, аналізу та оцінки актуальності та точності цифрової інформації;
- конфіденційність та безпека: впровадження заходів щодо автентифікації особистості, захисту даних та безпеки;
- юридично-етичний: адекватна соціальна поведінка в цифровому середовищі, правові та етичні фактори, пов'язані з використанням цифрових технологій та контенту;
- технологія та суспільство: контекст та використання цифрових технологій та їх вплив на людину та суспільство;
- навчання з технологіями: нові цифрові технології та їх використання для підтримки навчання протягом усього життя;
- інформоване прийняття рішень: критичний вибір цифрових технологій, що відповідають потребам і цілям;
- узгодженість/самоефективність: використання цифрових технологій для покращення особистої та професійної діяльності;
- диспозиційний: важливість збереження об'єктивної та збалансованої думки на цифрові інновації та впевненості у вивченні та використанні їх потенціалу у міру появи можливостей.

Інший підхід запропонувала група фахівців у рамках Саміту G20, який проходив у Берліні в квітні 2017 р. Підхід базується на оцінці індикаторів інформаційної, комп'ютерної, комунікативної грамотності, медіаграмотності і ставлення до технологій. Кожен з перелічених індикаторів оцінюється у трьох аспектах: когнітивному (знання), технічному (навички) та етичному (установки):

- когнітивний аспект характеризує те, як людина оцінює, створює, критично підходить до роботи з інформацією, комп'ютером, медіа, як спілкується з іншими користувачами і як ставиться до технологій;

– технічний аспект відображає вміння знайти потрібну інформацію, медіаматеріал, а також розуміння того, як працюють цифрові пристрої і нові технології;

– етичний аспект оцінює установки людей щодо загальнонавчальних норм під час використання інструментів цифрового середовища. Наприклад, розуміння необхідності перевіряти достовірність інформації та її джерел, дотримання норм спілкування в мережі тощо.

Отже, в контексті європейських підходів цифрова компетентність вчителя розглядається не лише як знання й вміння користуватися пристроями та програмами, а також розуміння правових та етичних аспектів, конфіденційності та безпеки, ролі ІКТ у суспільстві, а також збалансованого ставлення до технологій. Іншими словами, вона посідає більш широку соціально-культурну позицію, сигналізуючи про необхідність розуміння та врахування більш широких наслідків цифрових технологій для людини й суспільства.

Список використаних джерел

1. Janssen J., Stoyanov S., Ferrari A., Punie Y., Pannekeet K. & Sloep P. Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education*. 2013. № 68. P. 473–481.

2. Chetty K., Liu Qigui, Gcora N., Josie J., Li Wenwei & Chen Fang. Bridging the digital divide: measuring digital literacy. *Economics Discussion Papers*. 2017. № 69. URL: <http://www.economics-ejournal.org/economics/discussionpapers/2017-69> (Last accessed: 23.03.2021).